

Nr 512

Av herr Johansson i Stockholm m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 119, angående anslag för budgetåret 1958/59 till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Det aktuella läget på bostadsmarknaden karaktäriseras av fortsatt bostadsbrist framför allt i storstäder och tätorter, av kraftiga ränte- och hyresstegringar och fortsatt nedrustning av den sociala bostadspolitiken. Sådant är resultatet av statsmakternas politik under de gångna åren, då bostadsbyggandet begränsats och bostadsinvesteringarna använts som avvägningsinstrument i den ekonomiska politiken.

Medan bostadsstyrelsen förutsatte en genomsnittlig nybyggnad av 65 000 lägenheter per år, minskades bostadsbyggandet från 58 000 lägenheter år 1947 till 39 784 år 1951 och 44 756 år 1952 för att sedan stiga till genomsnittligt 57 000. Föregående år uppnåddes en ny toppnivå med 63 000—64 000 lägenheter, vilket vi noterar som en glädjande förbättring, även om det på grund av den föregående eftersläpningen inte på långt när är tillräckligt.

De bostadslösas andel av bostadsköerna ökar och utgör i Stockholm 58 920 av 104 050 och i Göteborg 18 007 av 48 537. Väntetiden har förlängts från 3 år och 9 månader 1954 till 5 år och 7 månader 1957. Avsevärda skärpta sociala skadeverkningar av bostadsbristen kan förutses när 40-talets stora ungdomskullar träder in på bostadsmarknaden.

Begränsningarna har tidigare motiverats med att det saknats arbetskraft. Nu råder i stället en betydande arbetslöshet bland byggnadsarbetarna. Det är ett oförsvarligt tillstånd, att en stor del av denna kår måste gå arbetslös och hämta understöd, medan köerna av bostadssökande växer och de unga familjerna måste vänta flera år på en lägenhet. Vi anser därför, att bostadsstyrelsens byggnadsprogram bör utgöra ett minimum för byggnadsverksamheten i fortsättningen.

Läget har ytterligare förvärrats genom de kraftiga hyreshöjningarna och kostnadshöjningarna för egnahemmen, vilka är en följd av statsmakternas beslut och det gångna årets räntehöjning. Diskontohöjningen i juli 1957 har medfört att staten automatiskt får öka utgifterna med 65 miljoner (ränteeftergifter för flerfamiljshus med cirka 45 miljoner och för småhus 20 miljoner). För de enskilda bostadssökande betyder de höjda hyrorna och insatserna ofta att de icke har råd att ta emot de lägenheter, som efter lång väntan erbjuds dem. Borgarrådet Garpe har nyss intygat, att detta i växande omfattning inträffar i Stockholm, även om det ännu inte föreligger någon statistik över fallen. Man förvånar sig inte över denna utveckling, när man i de nybyggda fastigheterna i Rågsved vid Huddinge-gränsen får betala 2 376 kronor i årshyra för två rum och kök på 45 kvadratmeter, 3 600 kronor för två rum och kök på 68 kvadratmeter och 4 428 kronor för fyra rum och kök på 91,5 kvadratmeter.

Den nedrustning av det statliga bostadsstödet, som föreslogs av 1955 års bostadspolitiska utredning och delvis genomfördes av riksdagsmajoriteten 1957 är en starkt bidragande orsak till denna bedrövliga utveckling. Räntehöjningen på tertiär- och egnahemslån, den minskade räntegarantien och den förlängda amorteringstiden stegrar hyreshöjningen, samtidigt som uppluckringen av hyresregleringslagen minskat hyresgästernas trygghet. Den effektivaste åtgärden att lätta hyresbördan för landets hyresgäster är att sänka räntan, vilket vi föreslagit i en tidigare motion till årets riksdag. En återgång till den tidigare sociala bostadspolitiken är i hög grad önskvärd.

Departementschefens anmodan i proposition 119 till kommuner och bostadsföretag att med tillgängliga medel inom långivningens ram bygga mesta möjliga bostäder kan tolkas som en rekommendation att sänka standarden och bygga mera smålägenheter. Vi vänder oss bestämt mot en sådan linje, som innebär en brytning med den pågående utvecklingen till rymligare bostäder och bättre standard och innebär en felinvestering med allvarliga följder för lång tid framåt.

Däremot kan vi helt instämma i departementschefens uppfattning, »att den allt överskuggande uppgiften på bostadsområdet är att komma till rätta med bostadsbristen». Detta kan endast ske genom att öka bostadsbyggandet och sänka hyrorna.

Under rubriken »Lån och bidrag till pensionärsbostäder» föreslås i propositionen, att engångsbidragen till pensionärshem och det årliga bidraget per kvadratmeter för pensionärsbostäder i flerfamiljshus skall slopas. I stället föreslås i enlighet med bostadspolitiska utredningens förslag, att vid byggande av såväl pensionärshem som pensionärsbostäder statens stöd skulle utgå i form av dels tertiär- och tilläggs lån, dels ett löpande bidrag. Bostadspolitiska utredningen framhåller som motivering för denna ändring: »Det huvudskäl, som enligt vår mening talar för att subventioneringen bör ges formen av ett löpande bidrag är, att ett sådant bidrag smidigare än ett engångsbidrag kan anpassas till förändringar i stödbehovet vid framtida höjningar av folkpensionerna.» Utredningen tycks vara inställd på att genom de löpande bidragen kunna vid höjning av folkpensionen omedelbart låta denna höjning överföras i höjd hyra. Denna tanke stärks ytterligare genom att utredningen förklarar, att tiden ännu inte synes mogen för en grundlig omprövning av statens stöd till åldringarnas bostadsförsörjning.

Ett antal remissinstanser anser också att någon ändring av det statliga stödet för närvarande ej bör genomföras. En omläggning av det statliga stödet skulle ej få den stimulerande verkan för inrättande av nya pensionärshem, som den nuvarande fasta subventionen ger.

Differentieringen av bidraget efter kommunernas ekonomiska bärkraft skulle innebära, att städer och större tätorter samt norrlandskommunerna blev missgynnade.

Bidragsrätten bör också gälla lägenheter, som uppförts före den 1 juli 1946, om de uppfyller standardkraven.

Under Förbättringslån m. m. innebär propositionens förslag till ändrade bestämmelser en långt gående försämring gentemot de lånebestämmelser som nu gäller. Sålunda höjes räntan med en procent från tre till fyra procent, varjämte det räntefria lånet sänkes från 8 000 till 4 000 kronor. Även här har ett antal remissinstanser uttalat farhågor för att landsbygden avfolkas hastigare, om lånemöjligheterna beskäres på det sätt, som föreslås i propositionen. Regeringen bör enligt vår mening återställa de gamla egnahemslånevillkoren.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 119,

att riksdagen i punkt I måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om ändrade bestämmelser för subvention till byggande av pensionärshem och pensionärsbostäder och samtidigt utsträcka bidragsrätten till lägenheter, byggda före den 1 juli 1946, om de fyller standardkraven,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag till ändrade lånevillkor för förbättringslån m. m. och hemställa till Kungl. Maj:t

att återställa de tidigare egnahemslånevillkoren,

att under punkt II medgiva, att under budgetåret 1958/59

dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 770 000 000 kronor,

dels preliminära beslut angående lån, som skall utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 140 000 000 kronor,

dels beslut om bidrag till inrättande av pensionärshem må meddelas intill ett belopp av 10 000 000 kronor,

dels under punkt III för budgetåret 1958/59 anvisa

- a) 3) till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 30 000 000 kronor.
- a) 4) till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor.
- b) 1) till Lånefonden för bostadsbyggande 680 000 000 kronor.
- c) å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd till Räntefria lån till bostadsbyggande ett investeringsanslag av 190 000 000 kronor.

Stockholm den 9 april 1958

K. E. Senander

H. Hagberg

Gustav Johansson

Erik Karlsson